

BIBLIOTECA
MINERVEI

OSSIAN

459
40569 C

TRATHAL

TRADUCERE DE
KOSTYA ROVINAE

Lei 1.

N°. 214
30 BANI

NUMERILE APĂRUTE DIN BIBLIOTECA „MINERVEI”

1. M. Sadoveanu. — Dudaia Margareta.
2. L. Andreiew. — Guvernatorul.
3. L. Andreiew. — Nuvele.
4. P. Mérimée. — Carmen.
5. M. Eminescu. — Proza literară.
6. T. Robeanu. — Poezii postume.
7. Alphonse Daudet. — Scriori din moara mea.
8. Teodor Vărnăv. — Istoria vieții mele.
9. Ioan Slavici. — Spiru Călin.
10. I. Rossignon. — În livadă
- 11—12. I. N. Potapenko. — În slujbă adevărată.
13. N. N. Beldiceanu. — Cea dintâi iubire.
14. Karl Emil Franzos. — Vrăjitoarea.
15. C. Negruzzi. — Traduceri în proză.
- 16—17. N. V. Gogol. — Tarass Bulba. Vol. I. și II.
18. Al. G. Doinaru. — Călugărul Gherasim.
19. Slavici. — Din valurile vieții.
20. Camille Flammarion. — Visuri instelate.
21. Ivan Turghenief. — Povestiri vânătoarești.
22. R. Festeticz. — Țărături bizare.
23. Grazia Deledda. — Valurile vieții.
24. M. u m u l e a n u, H r i s o v e r g h i, C u c i u r e a n u. — Scrieri alese.
25. H. S. Olcott. — Catechismul Bisericii Buddhiste de Miază-zi.
26. A. Daudet. — Nivérneza.
27. Louis Jacolliot. — În țara fachirilor.
- 28—29. Prosper Mérimée. — Colomba. Vol. I. și II.
30. Dr. A. Iliescu-Lespezi. — Căsătoria față de știință.
31. O. Porsch. — Maeștri muzicanți.
32. Fridtjof Nansen. — Spre Pol.
33. Artur Gorovei. — Datinele noastre la naștere.
34. Guy de Maupassant — Cei dintâi fulgi.
35. Z. Bărsan. — Nuvele.
36. Scarlat Georgescu. — Cartea Poporului sau Drepături și Datorii.
37. Candrea. — Din Bătrâni.
38. A. Dumas-Tatăl. — Strigoii Carpaților.
39. I. Adam. — Voia mării.
40. Victor Anestin. — Stelele.
41. G. Verga. — Fire de tigroaică.
42. I. Ciocărlan. — Vis de primăvară.
43. Jules Claretie. — Mansarda.
44. E. Zola. — Două Nuvele.
45. Ioan Slavici. — Educația Rațională.
46. Slavici. — Educația Fizică.
- 47—48. Leon Tolstoi. — Amintiri dela Sevastopol.
49. Sextil Pușcariu. — Cinci ani de mișcare literară.
50. Dr. I. Duscian. — Tuberculoza.
51. André Theuriet. — Mănunchiul de rugioare.
52. M. Harry. — Nuvele arabe.
53. C. Flammarion. — Erupția vulcanului Krakatoa.
54. Chamisso. — Minunata poveste a lui Petre Schlemil.
55. Nicolae Gogol. — Poveste.
56. Douglas Jerrold. — Muștrările Doamnei Caudel.
57. I. Slavici. — Educațiunea Morală.
58. E. Renan. — Pagini alese.
59. J. M. Guyau. — Pentru părinți și copii.
60. H. Macpherson (Jun). — Astrohomie populară.
61. Ivan Turghenief. — Asia
62. Honoré de Balzac. — Albert Savarus.
63. Virgil Caraiivan. — Domnița Ilina.
64. D'Annunzio, Zuccoli, Ojetti. — Nuvele.
65. André Theuriet. — Prăvălia la doi crapi.

459

TRATHAL

516210F

BIBLIOTECA „MINERVEI“

No. 214

OSSIAN

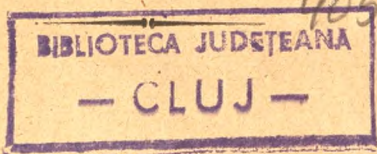
TRATHAL

TRADUCERE DE

KOSTYA ROVINE

40569 C

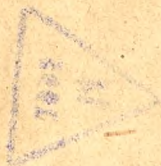
BUCUREȘTI

516.212

«MINERVA», Institut de Arte
grafice și Editură, B-dul Aca-
demiei 3 — Str. Edgar Quinet 4

1916

1-259

EDITURA INSTITUTULUI DE ARTE GRAFICE
ȘI EDITURĂ «MINERVA».

•
REPRODUCEREA OPRITĂ

TRATHAL

Colgul, bătut de Trathal la Joc și la luptă, se gândi la o stratagemă spre a se răzbuna. Debarcă o trupă de viteji pe coasta Morvenului, și trimise la Trathal un bătrân care s'a prefăcut că e nenorocit pentru a--i cere ajutorul. Trathal, atras în cursă, se apăară cu putere, și omorî atât mare parte din dușmanii săi cât și pe șeful lor.

Soare, fiu al dimineții, primi tăi pași pe cer, strălucirea razelor tale apărând în fiecare dimineată deasupra munților, formează cel mai dulce spectacol.

Coastele dealurilor surâd la vederea ta, văile scânteiază și râurile colorate în albastru curg mai voicase.

Arborii își ridică prin ploaie frunțile

verzi, ca și cum ar ieși înaintea ta și toți barzii pădurilor îți vor sărbători întoarcerea. Dar în ce locuri se retrage noaptea, când te vede apărând? Unde se întinde adăpostul întunericului? Unde s'au refugiat stelele, și ce cavernă închide lumina lor palidă? În ce deșert le exilezi, pe când tu colinzi înălțimile cerului, când asemenea unui iute vânător le urmărești peste câmpiile cerului?

Imi place să te văd desfășurându-ți deasupra capetelor noastre luminoasa-ți mantie și a îndepărta de lângă tine furtunile.

Incânti de asemenea ochii în momentul când părul tău cel blond se scaldă în valurile apusului, și eu drag așteptăm întoarcerea ta. Niciodată nu vei rătăci în valurile nopții; zadarnic furtunile se vor forța să-ți întoarcă drumul în oceanul turbure. Totdeauna în faptul dimineții cerni raze dulci.

Dar ceața anilor te va întuneca într'o zi: poate la fel ca ai mei, pașii bătrâneții tale se vor târi cu greutate pe Morven. Atunci, ca și sora ta, rătăcind în cer sub forma unui disc negru, vei uita momentul răsăririi tale.

Nu vei mai răspunde la vocea dimineții.

Din înaltul colinei, vânătorul se va uita dacă vii; dar nu te va mai vedea. Cu ochii scâldați în lacrimi: „Raza cerului, va zice el cetei sale, raza cerului ne-a părăsit“. Va relua trist drumul colîbei.

Dar luna va apăre în toată splendoarea și stelele se vor bucura de locul ce li s'a dat.

Da, soare, vei îmbătrâni într'o zi!

Intr'o zi poate vei adormi în mormânt, ca Trathal! O soare! nu-ți amintești de acest șef? Tu nu puteai să-l vezi pe munții noștri, fără să te mândrești cu noblețea mersului său. Intr'o zi, el trecea prin ierburile lui Larmal, strălucind de frumusețea vârstei tinere. Ținea în fiecare mână câte o lance; și scuturile tatălui său, mari ca și fața ta impunătoare îi acoperea pieptul. Culoarea întunecoasă a casei sale măria strălucirea obrazilor rumeni și părul său ondulat fâl-fâia pe umeri. Mergând fredona laude eroilor. Un bătrân îi eși în cale: ochii săi sunt roșii de lacrimi; obrazii îi sunt încă umezi.

„Viu, zise el cu un accent de durere, viu să implor ajutorul tău, dacă tu ești Trathal,

regele lăncillor. A fost o vreme, când pe țărmul îndepărtat al Dulei, o mulțime de eroi ascultau sunetul scutului lui Tual-Arma, și sălile sale vedeau o mulțime de străini așezați la banchete. Eroii însă, nu mai aud sunetul scutului; și sălile, unde barzii își exersau cântecele în jurul unui stejar, sunt astăzi reci, singuratice și liniștite.

„Morardan văzu frumusețea ficei mele. Nu mai aveam alt copil. S'a îndrăgostit dar ea nu răspundea iubirei lui. Iși ascundea necazul; dar, într'o zi pe când eram pe țărm cu Slisgala, el apăru într'o luntre ușoară condusă de patru lopătari, și ne forțează să-l urmăm. Furtuna ne reține pe țărmul tău. Trathal, dă-mi una din lăncile tale, și vino de luptă în favoarea mea, o tu cel dintâi dintre oameni!”

La vorbele acestea, bucuria și furia se desțeptară deodată în sufletul lui Trathal; Dădu lancea bătrânului, și mēse fără teamă. Sgomotul mersului său semănă murmurului unui râu ascuns. O armată îi apăru înainte; bătrânul se perdu în mulțimea luptătorilor, — șeful, în mânia sa,

ridică lancea pe jumătate; dar inima îi spune să cruce bătrânețea celui slab. „O Trathal! îi zise ea, nu înmuia lancea ta în sângele său.“

Cincizeci de lănci sunt gata să-l străpungă; cincizeci de paloșe își învârtesc lumina în jurul lui. Colgul se arată în mijlocul războinicilor. Obrazul său lucește de o bucurie ascunsă, ca o flacără încărcată de fum, ca un meteor mânat de un nour, când luna se ascunde și când pădurile munților repetă strigătul furtunii.

Colgul a vânat cu Trathal în Dorinessa, și și-a măsurat, jucându-se, lancea cu a lui. Dar cine putea să vâneze, cine să măsoare lancea sa cu a lui Trathal? Fecioara cu ochii negrii, locuitoare din Dorinessa, scoate un suspin la vederea șefului, și întoarce privirile sale de la Colgul.

Colgul se depărtă, închizându-și mânia în el însuși, ca o umbră, purtată de un uragan distrugător, care se depărtează de stejarul pe care n'a putut să-l sfărâme. În caverna-i nebuloasă, ea așteaptă ocazia de a se întoarce cu mugetul vânturilor.

Astfel Colgul aşteaptă multe zile, şi, acum, când Trathal e singur, vine în contra lui urmat de mii de luptători.

Eşti singur, o Trathal! şi nu te gândeşti să fugi.

Puterea-ţi creşte în pericol, ca şi undele înarului când sunt restrânse. Sufletul tău, asemenea valurilor oceanului, se ridică la gemătul furtunii.

Bucuria ta e ca un spirit nocturn care îşi ridică fruntea arzătoare în mijlocul meteorilor, şi se plimbă din colină în colină pe norul său tot mai întunecat. Sgomolul stâncilor rostogolite din înaltul munţilor, şi al valurilor când se îngrămădesc furtunile, vâjiitul a cărei flacără cuprinde vârfurile uscate în întuneric, e imaginea terorii ce întovărăşia pe Trathal. Colgul şi el fugeau ca două torente, sunetul armelor lor semăna cu ecoul unei văi strâmte, când i se taie pinii verzi. Ciocnirea fu îngrozitoare.

Trathal e o furtună ce răstoarnă pădurea, Colgul e un val ce se aruncă pe ţarm. Dar lancea lui Trathal lovi casca lui Colgul, şi ochii rătăciţi ai eroului se acoperiră de ceaţă.

Corran perdu scutul; e nemışcat ca o stâncă pe care fulgerul a despuțat-o. Duchonis își oprește cu mâna sângele ce-i curge din piept ,și se sprijinește de un trunchiu de arbore. Casca lui Crusollis e la picioarele sale cu jumătate din cap înainte de a cădea el și părul alb al lui Tual-Arma, călcat sub picioarele eroilor, e udat de sânge și praf.

Colgul îndepărtează din ochi norul care îi acoperă. Vede în juru-i vitejii săi omorâți. Ca și umbra întunecoasă a ceței din Lego, merge în tăcere în urma lui Trathal.

Dar Trathal îl zări, Colegul luă fugă. Iși îndreptează pașii spre mal, dar Trathal îl urmărește. Mii de săgeți sunt aruncate asupra lui; una din ele străpunge pe Colgul. Căzu pe țarm în momentul când cu una din mâni a apucat luntrea. Trathal se aruncă în ea, s'o întoarcă spre luptătorii lui Colgul. Dar o bătae de vânt îl gonește în largul mării și tresări de bucurie în mijlocul gloriei sale.

Soția lui Trathal rămăsese acasă. Doi copii frumoși ridicau deasupra genuchilor săi capetele lor împodobite cu bucle ondolate.

Se pleacă peste harpă în timp ce mânele ei albe ating corzilele tremurânde.

Ea se oprește; iau ei singuri harfa; dar nu pot găsi sunetul ce-l admirau. „Pentru ce, ziceau ei, nu ne răspunde? Arată-ne coarda unde stă cântecul“.

Ea le spuse s'o caute până la întoarcerea ei și degetele lor delicate rătăcesc printre firele de metal.

Sullandona se uită să-și vadă iubitul a trecut ora întoarcerii sale. „Trathal, căror râuri le străbate malurile? în ce păduri s'au rătăcit pașii tăi? Putea-voiu din această înălțime să-ți admir statura majestuoasă! Putea-voiu să-ți văd surâsul înveselindu-ți obrazii?”

Intre blondele bucle al tinereței, te asemeni cu soarele dimineței“.

Ea urcă colima, ca un nor alb. Descoperi o luntre mișcată de valuri; văzu marginile sale acoperite de lănci.

„Vaii!! zise ea, dușmanul își ridică lăncile, iar Trathal e singur. Un singur om, oricât de puternic ar fi, putea-va el să învingă atâtea mii de oameni?”

Strigătele sale se auziră. Văile și toate

râurile îi răspunseră. Tinerii luptători se repeziră din înălțimea colinei mergând cu-un aer rătăcit, tremurând pentru șeful lor. În mânia lor, visau să năvălească peste luptătorii lui Colgul. Însă Trathal ridică vocea peste valuri și le porunci să reție lăncile. Se bucurară auzind vocea sa, văzându-l aducând corabia aproape de coastă.

În acest timp se adunară în jurul lui Colgul; acest șef avea aerul trist, și focul nu-i mai înveselea ochii.

Luptătorii îl înconjurau, nemișcați de triști, mai mulți dintre ei zăceau pe iarbă, ca și frunzele uscate pe câmpia întunecoasă, când vânturile toamnei scutură stejarii. Le ajutarăm să ridice mormintele, și apoi săparăm pe a lui Colgul. Un tânăr se pleacă spre a-i pune lancea la spate. Ridicându-i-se armura, se zăriră doi sâni de zăpadă.

Calmora căzu peste cadavrul iubitului său. Sulindona vine și o găsește moartă. Ea recunoscuse pe fiica lui Corniglais.

Lacrămile-i curseră peste ea în mormânt. Aduse laude frumoasei din Sorna. „Fiică a frumuseții, numai ești! Un țărnam străin va

primi rămășițele tale; dar tu te vei înveseli pe norul tău, pentru că dormi într'un mormânt cu Colgul.

Umbrele din Morven vor deschide sălile tinerei străine, când vor vedea-o apropiindu-se. In mijlocul norilor, în jurul mesei unde circulă cochilli vapoase, te vor admira eroii, și fecioarele vor atinge în onoarea ta harpa. „Tu te vei înveseli, o Calmora; tatăl tău însă va fi trist în Sorna. Pașii bătrâneței sale vor rătăci pe țărm. Mugetul valurilor îi vor veni din stâncile îndepărtate. „Calmora, va zice el, e vocea ta ce o aud?“ Fiul muntelui singur îi va răspunde: „Retrage-te în locuința ta, o Cornglas! părăsește țărmul furtunos: căci fiica ta nu te mai aude; ea plutește pe nori departe de tine cu Colgul. Poate, pe razele lunii, va visita visurile tale, când tăcerea va domni în Sorna. „Fiică a frumuseții, nu mai ești, dar tu dormi în mormânt cu Colgul“.

Astfel cântă soția lui Trathal pe nefericita Calmora. Dar cine putea să laude pe Colgul? El și luptătorii săi au venit ca și norul muritor ce iese din peștera Lamo, și trece prin

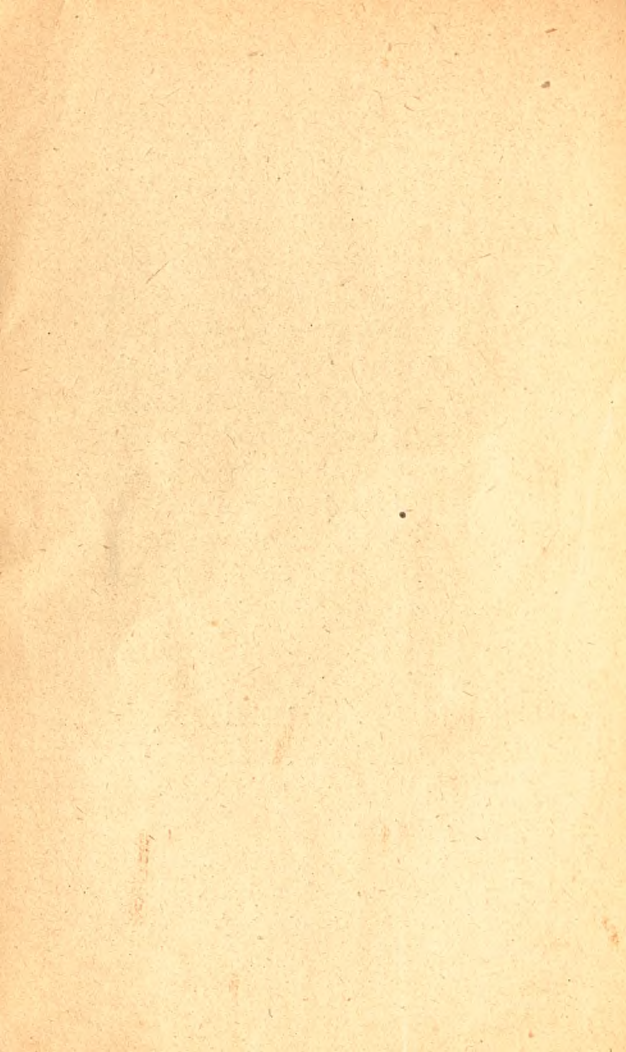
Întinerie în coliba vânătorului, când ochii îi sunt închiși și când toate vânturile se odihnesc. Adesea umbrele lor au suspinat pe trsta brumă ce se târăște în lungul mormintelor. Adesea a auzit vocile lor singuratiche.

Nu le vei mai vedea, o soare! ele nu vin de cât când noaptea se lasă peste coline, când toate razele au dispărut. Tu vezi umbra lui Trathal. Adesea merge în mijlocul razelor tale, pe când munții dinprejur sunt acoperiți de ceață. Îți place să colorezi cu focurile tale norii cari poartă bravul și groapa unde dorm resturile. Adesea simt căldura lor pe patul lui Trenmor, și chiar acum tu încălzești piatra cenușie ce acoperă pe Trathal.

O soare, tu îți amintești de eroi! cât de mari au fost odată, sub razele tale.

Tu străluceai în Morven înaintea nasterii lor, și-ți vei aminti de ei, o soare, în timpurile ce vin, când această piatră cenușie va fi zadarnic căutată.

Da, tu vei trăi încă, a zis bardul altor vremuri, mult după ce spuma timpului va trece în Temora, după ce vântul ruinelor va mugii în Selma.

DARGO, FIUL LUI DRUIVEL

DARGO, FIUL LUI DRUIVEL

Dargo, fiul unui druid, debarcă noaptea cu o trupă de Scandinavi pe coasta din Moryen. Voinicii lui Fingal sunt înfrânți de el, și îi trimise la Fingal spre a provoca pe acest print la luptă. Fingal alege pe Curach șef al Inisfailor, spre a comanda acțiunea. Dargo perit în încăerare, și Curach, după ce s'a luptat cu bărbăție își perdu una din mâini, muri părăsind câmpul de bătae. Scena se petrece pe țărmurile râului Moruth.

Aud prin intervale un sunet ce seamănă cu sgomotul unui val, care, în timp liniștit, se ridică încet pe o stâncă depărtată. El torentul Struthan-Dorcha ce murmură în taină în valea stejarilor.

Fantome formate de vapori întunecoși suspină în jur. Copiii celui slab le aud, tea-

ma îi cuprinde, și ocolește acest loc mare.
„Aici, zic ei, se plimbă umbrele.“

Dar vocea voastră nu va înspăimânta niciodată bardul sfânt palide fantome ale nopții, rătăcind în jurul pietrelor voastre venerabile. Nu, am încercat, cât, ați fost vii, forța brațelor voastre. Ridic lancea mea contra bărbăției tale Dargo, contra teribilului fiu al lui Druivel. Vineau să spun o poveste a zilelor *de altă dată*.

Se sfârșise vânătoarea. Copiii muntelui se culcaseră de oboseală la umbra crângurilor unde-s paturile lor de muschiu. Înălțimele se înveleau în mantaua întunericului, și erau așezați la banchetul din Selma. Cântecul continuă și melodia harpelor încântau, după obicei, lungimea nopții; din timp în timp se auziau dogii urlând în vârful stâncei, cu privirile îndreptate spre ocean. Sulinroda cu privirea pătrunzătoare, Culchossa cu fuga-i repede, însărcinați să observe coasta, străbăteau înconjurul lor.

Nu este timpul, o lună, ca să ieși din patul tău de iarbă? Craiul tău nou, nu trebuie să apară deasupra stâncei din Morven?

Arată-te, dulce lumină, privește peste aburi, căprioare adormite, și undele Conei să scânteieze de razele tale!

Arată drumul luptătorilor noștri, și, dacă vasele străinului despică marea întunecoasă, condu-l la banchetul din Selma. Palatul lui Fingal e întotdeauna ospitalier călătorului apucat de întineric. Stelelor, luciți printre nori!

Uloicha, varsă-ți lamina!

Voi însă, dormiți în pace luminele cerului. Peste voi se întind norii, și bruma deasă vă ascunde în cutele ei numeroase ca ale îmbrăcăminții lui Ossian. Iarba e întunecoasă și nici o altă lumină nu lucește peste mări, de cât aceia a valurilor depărtate ce se sparg murmurând de vre-o stâncă. Umbrele trecând, în vasele lor de ceață, aud zgomotul acesta puternic, și comandă marinarilor să întoarcă pânzele. O lună apari pe colină! stelelor, străluciți printre nori! Uloicha împrăstieți luminele!

Zorile încep să albească, crestele munților le văd și se înveselesc. Un murmur slab vine pe aripa zefirului; crește mereu; și atrage din ce în ce mai mult atenția a doi

luptători. E sgomotul muștelor pe care le deșteaptă dimineța, zise Sulínroda.

— E mai curând, zise Culchossa, bâzâitul albinelor de munte, care ies din stuful lor spumos.

Fără a observa, un călător l'a lovit cu piciorul, și ele sar cu miile spre a-l apăra.

— Nu sunt, reluă Sulínroda, nici muștele pe care dimineța le readuce, nici albinele muntelui. Nu este oare zgomotul unei armate debarcată pe coastă, și care înaintează peste această coloană de vapori, ca și luna în drumul său liniștit ?“

Amândoi, umiliți, se întorc: ei nu au descoperit armata înaintea zorilor: și cum vor spera că Fingal îi va vedea fără mânie ? Cu obrazii roșii, merg cu un pas cadentat. Adesea brăzdează pământul cu armele lor șovăitoare. Se opresc la piciorul stâncei întunecoase; își lovesc pieptul cu o mână iar cu cealaltă își apasă barba. Un râuleț sare în cascadă: udă părul lor resfirat cu vaporii, dar ei nu se mai zăresc: sufletul le e cufundat în gândire. Insfârșit Sulínroda scoase un suspin lung.

Vulturul aude suspinul acesta în crăpătu-

ra văei; își mișcă aripele-i zgomotoase, și inima șefilor se deșteaptă. „Cerem, zise ei, lupta eroilor, ne vom întoarce lângă Fingal după ce vom fi acoperiți de glorie“.

Înaintează ca doi torenți spumoși ce se reped din înălțimile acoperite de iarbă, unindu-și puterile în valea umbroasă mătură dinaintea lor pietrele și bucățile de pământ, și răstoarnă din amândouă părțile arbori desrădăcinați pe care-i rostogolese în spumelor. De pe stânca sa depărtată tânărul copil admiră cu teamă frumusețea lor grozavă.

Imbrățișează stejarul înclinat, pe care se apleacă privind-i.

Aceasta e icoana trimișilor din Morven; dar Culchossa o mare unde se perdură.

Culchossa fu primul înlănțuit, Suliroda se luptă încă; dar cine putea să învingă pe Dargo?

Vânătorul aude sgomotul loviturii lor în mijlocul somnului pe care-l gustă la adăpostul stânței sale. El crede că tunetul a croit vârful, în trecere și tremură în visurile sale. Căprioara care trece fără sgomot prin împrejurimi, cu puiul ce-l alăptează, vede vânătorul, și se miră cum de nu pleacă ea

și ea, să se refugieze în pădurea îndepărtată. Scutură capul fugind și zise în sine: „Vânător nu ești cuminte“.

Sgomotul armelor vine să-mi turbure visurile în Selma: dormitând, întinsei mâna pentru a apuca lancea .

O nouă suflare a vântului îmi aduse un sgomot mai puternic: mă scol și lovesc spada.

Fingal e în picioare. Scutul din Morven răsună; eroii scoboară cu pași repezi înălțimele lor cași uraganele ce se rostogolesc între stejarii uscați. O sută de soldați din Inisfail se alipesc de el: zăriră pe fiul lui Druivel și numeroasa sa armată. Ei văd fâlfâind steagurile lor:

„Acordă-mi, zise el, lupta în număr egal“.

Șefii lui Fingal erau înaintea lui fierbând de aprindere; dar tinerii oameni ai Inisfaili erau străini; se repeziră cu toți înainte când luă el lancea. Ochii lor erau fixați pe el, în umbra casei lor. Semănau cu meteorii liniștiți, sburând sub nori întunecoși, pe când căprioarele se afundă în deșert. Vorbeau în fundul sufletelor lor; dar vocile nu li se auzeau.

Fingal văzu că ochii le scânteia de curaj; credea că luptătorii săi și-au și făcut renume, copiii râurilor îndepărtate vorbeau de eroii din Morven.

„Curach, zise el, mergi înaintea trupelor mele cu eroii din Inisfail; dar, Ossian scutul tău să fie aproape de ei. El a fost de multe ori icoana unei stânci mândre a stejarului munților, pe când vârful său se îndoaie după voia furtunei, iar toți arborii vecini se despică cu sgomot“. Bătrânul șef al lui Sliruth se aplecă pe trunchiul unui pin răsturnat din vârful stâncii, de umbrele supărate sau de vânturile furioase. Cu o mână îi smulse, fără să se mai gândească la nimic, muschiul cenușiu; cealaltă, lipsită de vechia-i putere, ținea încă lancea tatălui său.

Rugina anilor îi ascundea prima strălucire. Acolo, zilele tinereței sale îi treceau peste suflet ca un fluviu potolit. Nici un murmur nu-i trăda trecerea dacă n'ar fi cântat încet un cântec al barzilor.

Dorea ca acest cântec să străbată cu gloria sa, timpurile viitoare. Dar când auzi că fiul său e venit să comande lupta, uită amintirele timpului trecut.

Un surâs apăru între bucelele sale cenușii; întoarse privirile asupra fiului spre a-l vedea mai bine, dar nu-l mai văzu. Intunericul bătrâneței îl înconjură cu ceața-i deasă, pentru ca nici o lumină să nu poată să-l risipească.

„Curach, zise el, ia această lance. Adesea, după cum frunzele uscate acoperă cărarea toamnei, tot astfel eroii vor acoperi pe alor de cadavre. Mânuește-o ca și părinții tăi. Ochii mei sunt întunecați; dar strămoșii tăi să vadă din sânul norilor, și umbrele lor să se bucure de gloria ta!

„Fiul meu, lasă-mă să-ți ating armura, pentru că vârsta a umbrît ochii lui Sorglan. Lasă-mă să-ți ating paloșul; e oare ascuțit pentru luptă? Lasă-mă să-ți ating scutul; în pericol este o stâncă de fier. Mai îndoește-i curelele; eu nu le purtam atît de slabe în zilele tinereței mele, când piecamlă bătălie cu lănci, și când bucuria ridica sângele în vinele-mi arzătoare.

„Curach, tatăl tău era în tinerețe, o furtună fatală luptătorilor. Odată, șapte șefi îmi întovărășeau pașii în Iforlo: în timp de

trei zile urmărirăm căprioare. Mândria lui Ulthorran mă insulta :

„Niciodată, zise el, n'am fost lăsat în urmă“.

Arde luntrea noastră pe țărm și ordonă la 20 dintre luptători săi de a ne prinde seara, în caverna unde ne odihneam.

„Inlorno, această dulce rază de virginitate frumoasă care strălucea în sălile sale, a auzit vorbele. Ea văzu fruntea tatălui său îngreuiată de umbră. Ea mă iubea : iecana mea era în sufletul ei un arbor răsător, de care tremura să nu-l vadă răsturnat de vântul distrugător. Zicea ea : „Dacă-ți va rupe ramurile verzi, tulpina mea nu va mai purta frunze și vocea primăverei nu-mi mai deșteaptă frumusețea.

Seara, am găsit-o în cavernă : buclele-i blonde fluturau pe figura aprinsă și scaldată de lacrimi, când aflase de nemorocirea noastră. „Părăsiți caverna aceasta în astă seară, ne zise ea; dar nu spuneți că Inlorno s'a apropiat.

Sufletul tatălui meu îi întunecos ca și noaptea strânteii locuinți. De ce ar ști el că șeful Sliruth a fost iubit de fiica sa?

„Ea se afundă în norul său, și se retrase, ca și luna binefăcătoare după ce a arătat drumul călătorului rătăcit. El rătăcea, fără să se gândească la nimic, pe panta unei stânci; raza a lucit în juru-i; își întoarse repede pași, și binecuvântează lumina ce l-a salvat.

„Noi băturăm pe luptători perfizi, și victoria fu de partea noastră. Căutarăm pe Inlorno; dar paloșul tatălui său i-a străpuns pieptul. Am găsit-o pe scara casei sale, înnotând în sânge. Era frumoasă ca și lebăda murind, culcată pe spuma din Lano când săgeata vânătorului i-a străbătut pieptul, și când adierea zefirului îi ridică puful. Fratele său cel mic o întreba de ce nu vrea să se scoale, și ne întreba cu surprindere motivul lacrimilor noastre.

„Ridicai mormântul acestei fecioare pe țarmul pământului său natal. Luna luminează pe când totul e întunecat în jur, și fantomele fecioarelor acolo își cântă cântecele pe adierea trecătoare. Sufletul lui Inlorno e cu fantomele în ceață. Melodia vocii sale e plângătoare. În fiecare dimineată, soarele surâde tinereței sale și scaldă razele

în roua mormântului. Timp de trei zile, lacrămile udară mormântul Inlornei, în a patra pluteam pe vasul lui Ulthoran. Astfel au fost, o Curadh, faptele tinereții mele. Renumele tău, o fiul meu, să egaleze pe al tatălui“.

Ca și vulturul, cu strigăte sgomotoase, ce se repede din înaltul cerului asupra micii căprioare care doarme pe câmpii, astfel Curadh sărea ducându-se la bătălie. Răsboinicii săi îl urmară cu grabă.

Sgomotul mersului lor semăna cu al unui fluviu ce curge sub o stâncă și cu torentul ascuns în interiorul pământului, când pădurile își mișcă vârfulurile fără ca vre'un nou inflăcărat să le atingă frunzișul vestejit. Dargo înaintează; Dargo, astrul luptelor, poartă în urma sa valurile luptătorilor, asemănătoare cu valurile din Balva: mersul lor e tăcut și liniștit; dar sunt puternice și adânci.

Eroi vin pe amândouă malurile râului Moruth; se opresc câtva timp spre a se privi unul pe altul cu admirație. Apucă cu bucurie lăncile și se întâlnesc în mijlocul undelor. Armatele lor îi urmează ca

două nori furtunoși și amestecă în jur oțel după oțel. Valul se roșește și se acoperă de spumă spălând spadele: sângele se oprește pe trestii și cei morți sporesc cursul.

Dar cine va spune furia luptei? Scutul lui Curach cade rupându-i-se cureaua. Întinde mâna să-l apuce; paloșul lui Dargo o taie; încâlcită pe scut, plutește în mersul apei; îi rămase însă alta luptătorului. Curach se retrase 3 pași; paloșul său, scos dintr'o neagră teacă, scânteiază și amenință:

„Ossian, zise el, acoperă-mă cu scutul tău, dar nu ridică lancea contra dușmanilor. Renumele luptătorilor nu dăinuește de cât când se acordă dușmanului lupta în număr egal.

— „Nu voi lovi nici un dușman rănit, zise Dargo; moartea sa nu va folosi gloriei mele. Retrage-te; du-te de te gândește la luptele trecute. Voi învinge pe fiul lui Fingal“.

Curach se depărtează; focul îndrăznelei izbucnește în ochi săi. Culcat pe pământ, văzu un scut al cărui stăpân dormita, neatent la sgomotul luptei. „Conchana, zise el,

strânge-mi-l pe piept cu toate curelele, voiu pleca să lupt aiurea. Nu va vedea că-mi lipsește un braț." Ridicai lungea spre Dargo: lovitura îl răsturnă pe spate; apucă, căzând un stejar uscat.

Sgomotul armelor se amestecă cu al ramurilor.

Se scoală și se reazimă de arbore. Mâna sa învârtește încă paloșul; dar îndepărtai forța distrusă.

Voinicii săi cad în jurul lui, ca foile galbene înaintea vântului de iarnă. Curentul le trece peste cap și le flutură părul în jurul pietrelor. Iei și colo, deasupra undelor, căscile mișcă podoaba lor plutitoare.

„Ossian, zise Dargo, ridică-ți paloșul; nu sunt încă răsturnat!...

— Il ridic pe al meu, zise Curach repezindu-se printre luptători, și presărând tărâmul cu oameni și ramuri. Ridic pe al meu, zise el, și lovitura, urmând amenințarea, lovește pe Dargo, ca trăsnetul ce despică un stejar. Șeful se rostogoli în torent, ale cărei maluri răsunară de căderea sa.

Voinicii săi se retrag. Dar Cuthon secera încă luptătorii din aripa noastră cea mai

depărtată, cum un vârtej rotește o coloană de praf, cum vântul mătură ridicăturile de zăpadă de pe câmpia înghețată. Am vrut să-l ajung, dar Fergus sosi înaintea mea. Puterea sa se înflăcărează la aspectul lui Cuthon, ochii săi seamănă cu un râu de foc ce curge în întuneric. Se aruncă cu bucuria unui vultur cari, distingându-și prada în vârful Moruthului, își desfăcă arípile pe fluviul furturilor. Ca o umbră de noapte ce se odihnește pe Lena, apucă în trecerea lor meteorii cerului, îmbracă cu raza lor, membrele sale întunecate și meditează încă războiul norilor deasupra națiunilor tremurătoare.

Astfel Cuthon, își reluă armura. Dar când văzu luptătorii săi perind, se retrase într-o parte cu pași domoli sfășiindu-și mânia. De două ori, mergând, se întoarse fără a se opri, ca și râul din valea Balva în dreptul unde nu știe în ce parte să-și îndrepte cursul. Privește însfârșit locul unde tatăl său a luptat; îi vede pletele purtate de val; Dargo, cu o mână, își ridică încă paloșul, cu cealaltă ținea stejarul îmbrățișat. Cuthon alergă, pierdut, scoase un strigăt de durere: el poartă în brațe pe tatăl

său pe colină, amestecând la clingătul armelor sgomotul suspinelor sale. Ne întoarse-răm încet spre Fingal; întâlnirăm pe iarbă un mic răuleț. Curach încearcă să-l treacă proptindu-se în lance; dar căzu întins.

Râul se ridică peste spada sa și murmura spumegând peste sânul său acoperit de răni.

„Ossian, zise el cu o voce stinsă, du acest paloș fiului meu. Il vei găsi urmărind puful plantelor în valea Sliruth; în apropierea lui apa, țâșnind din stânci, cade între două maluri umbroase; murmurul său atinge urechea copilului meu: „Aud venind pe tata“, zise el. Aleargă înaintea mea, dar curentul îl oprește. Intoarce-te, o fiul meu, și urmărește puful trestiilor. Te voi vedea din sânul norilor, și ochiul meu va scânteia de bucurie.

Ossian, spune-i cum a murit tatăl lui, pentru ca bărbăția să nască în sufletul său când vor veni anii puterei, Oilamin pregătește haina ce mi-a început-o, lacrimile-i curg pe gherghef; un gând îi străbate sufletul. și capul cade pe mâna-i albă.

Oilamin temerile tale sunt adevărate; eroul tău e culcat acum pe iarba din Mo-

ruth. O iubita mea! îndepărtează-ți oboseala. Ceața cenușie va deveni haina veșnică a soțului tău“.

Săparăm un mormânt pentru acest șef; și barzi îi cântară gloria, pe când noi ridicam piatra ce trebuia să-i păstreze amintirea. Sgomotul faptelor sale ajunse la urechea tatălui său, care asculta, cocoșat de vârstă, întoarcerea fiului. El crezu că venea întovărașit de imnurile gloriei și înfinse mâinele să-l caute. Cântecelne funebre ajunseră mult mai distincte:

„Tatăl tău nu mai are băiat, o Curach?“ strigă bătrânul desolat:

Innaintă cu pași neegali în întuneric; pi-ciorul său isbi un erou mort din cauza rănilor.

„Vai! zise el suspinând, cât de siab a devenit șeful Sliruthului!“

Eroul rănit ridică capul pe jumătate pe un scut rupt, pe care vârful unei lănci i l-a ținut în piept.

„Șeful Sliruthului a fost vre-odată în I-forno? Dacă ai fost, ia acest paloș, îl cunuști poate. Incă tânăr, l-am primit de la un faimos războinic: Ulan Forno nu-l va

mai ridică". Amintirea trecutului se deşteptă în sufletul mâhnit a lui Sorglan.

Il auzirăm suspinând după fratele Inlor-mei, prima rugă a dragostei sale.

I-am dus pe amândouă la mormântul lui Curach. Sorglan atingea locul unde curând trebuia să se odihnească, și Ulan-Forno, cu o voce slabă, ne spuse să-i ridicăm mormântul aproape de al bravului.

„Întoarce-ți în sălile mele, zise el, această lance de frasin. Va susține, în locul meu, pe mama care cade sub greutatea anilor. Dar n'am nici soție iubită nici moștenitor al armelor spre a le privi.

Ulan-Forno moare ca tânărul stejar răsturnat pe muntele singuratec de suflarea spiretelor din Loda. Vântul îi smulge rădăcinile și nici un altoi nu va ieși din trunchiul uscat. Ridicați aici mormântul meu, eroi din Morven, și trimiteți lancea în casa părinților mei!

— Da, zise Fingal, voi trimite lancea; dar este ea tot ceia ce poate înlocui mamei pe fiul ei? Acum stejarul în foc strălucește în palatul său. Barzii și-au intonat concertele; ei compară orbitoarea lumină

gloriei fiului său; sufletul îi tresări de bucurie, și lacrimi dulci îi scaldă obrazii.

„Gloria lui Ulan-Forno, zise ea, este un astru ce va lumina apusul meu; ultimii mei ani îi vor reflecta lumina, și tineri luptători vor binecuvânta pe mama lui Ulan-Forno!...”

„Se opri pentru a-și șterge lacrimile de bucurie ce-i înmoaie ochii slăbiți. Scutul scoate un sunet mai slab. Obrazul mamei tale, o Ulan-Forno, se îngălbeni de teamă. Dogul urlă pe afară. E un gemăt, sau vede sosind pe Ulan-Forno? Bătrânul bard iese la lumina; în picioare pe scară, înclinat pe lancea sa ochiul său parcurge câmpia albastră și întunecoasă; el văzu un lanț de nori întins de vânturi deasupra mării. Recunoscu că eroii patriei sale au căzut: spuse palatului lor aerian să se deschidă, și strămoșii lor se apleacă să-i vadă.

Ei văd pe Ulan-Forno mergând în capul lor, distins prin statura sa înaltă. O stea strălucește slab peste penele vulturului ce-i umbrește casca.

Rupturile brășează în toate părțile scutul spart. Norul schimbă forma. Bardul intră; obrazul său e trist ca și steaua pe

care o observă; harpa îi e în mână, dar ea scoate sunete plângătoare. „O bard, „pare a zice o fantomă ce trece, „atârnați harpa în perete, pentru că avem renumele nostru în Morven!“

Da, fantomă glorioasă, tu ai primit renumele tău în Morven. Insuși, Fingal a celebrat laudele tale, pe când Sorglan, cu sufletul plin de îcoana lui Inlorno, a plâns pentru tine, și barzii ți-au alăturat numele celui lui Curach!

Imi amintesc numele tău aci de câte ori, purtat pe vântul nordului, tu plutești de-aupra teatrului gloriei tale. Copiii admiră statura ta înaltă.

„O umbra, zic ei, se pleacă pe Moruth“.

Loviturile lancei tale i-au străpuns dintr-o parte înaltă scutul și inima, și noi vedem lucind lumina slabă a stelelor. Recunosc pe șeful Iforno.

Invăță copiii cântecul gloriei sale. Ei zic că, în intervale, Dargo îl întovărășește, pe când vânturile ridică meteorul înflăcărat ce formează pieptănătura sa, și stejarul munților e încă aproape de el.

Mă bucur de aceste umbre dragi ce visi-

tează ierburile noastre. Fantomele războinicilor dușmani nu le resping nici odată, pentru că bravii morți uită certurile de pe pământ. Eroii se întâlnesc fără ură, și călătoresc împreună pe aripa furtunei.

Lovitura spadelor, sgomotul lancilor, nu mai sunt auzite în locuința lor liniștită.

Se văd stând împreună acei ce odinioară își măsurau paloșile în lupte; acolo, luptătorii din Loelin și acei din Morven iau loc la acelaș banchet și împreună ascultă cântecile barzilor lor.

De ce s'ar mai certa, când câmpiile aerului sunt atât de vaste, când cerbii norilor sunt în așa mare număr? Ca și mine, ei privesc, răsând, anii ce au trecut, și suspină amintindu-și de zilele ce nu vor mai veni. Apleacă în pământ privirele, ridicându-se deasupra lui pe norii alburii, și se miră cum s'a omorât pentru atâta lucru!

Da, eroilor din regiunile fericirei, priviți în urmă visul vieții, că și Ossian privește lupta lui Dargo: este o poveste fugitivă a anilor luați de timp în sborul lui departe de Morven.

COLMUL, FIUL LUI DARGO

COLMUL, FIUL LUI DARGO

Acest poem e urmare a celui precedent. — Dargo e aduș la locul înmormântării sale; Ossian și Suloicha observă mișcarea dușmanilor, și sunt martori la ceremoniile lor superstițioase. — Se întorc la sunetul scutului lui Fingal. — Fergus, fiul lui Fingal, e însărcinat să conducă trupele la luptă. Colmul și el s'au încăierat. — Fingal se duce în ajutorul fiului său și pune capăt bătăliei.

Colmul moare din cauza rănilor, după ce s'a împăcat cu el. Hotărî o pace durabilă, prin intermediul lui Lugar, a cărei poveste o povestește Ossian.

Pădure sălbatecă din Moruth, vântul zdrențește muschiul arborilor tăi bătrâni. Furtuna îndoeste vârfurile tale uscate și îm-

prăştie ramurile tale moarte, cum se joacă şi cu părul meu alb.

Puterea noastră s'a dus pe aripa anilor, ce nu vor mai reveni fiindcă şi-au luat avântul în lîngul râurilor deşertului. Dar nu eram noi lipsiţi astfel de putere pe când sgomotul bătăliei roşea pe iarba lui Moruth, pe când întinsa câmpie tremura sub paşii puternicului Colmul.

Nu vă amintiţi de bărbăţia lui, pini bătrâni ai lui Moruth? Era în vremea tinereţii voastre, şi poate, ca şi a bardului, memoria voastră s'a întunecat, dar slaba reflecţie a zilelor scurse are farmece ce reînviază timpul.

Iată o poveste a anilor ce au dispărut pe iarba deşertului, unde nu au lăsat urme!

Lupta lui Dargo era sfârşită, şi eroii se odihneau pe scuturile lor. Trei pietre, fice ale râului, ridicând sub ramurile unui pin din Moruth, capetele lor încoronate de foifirig, păstrează viitorului memoria locului unde noi am depus resturile lui Curach. Am petrecut noaptea la mormântul său, aplecat pe scutul meu; imediat, asemenea norului Ardven, somnul întinse vaporii săi pe sufle-

tu meu. Însă formele altor pământuri îmi umplură ochii de raze, ca și soarele pe râu învârtindu-se din Cono, când munții sunt acoperiți de umbră, și când ceața se oprește pe coarnele cerbului.

Curach se ridică înaintea mea din mijlocul norului, astfel cum îl vedeam odinioară pe câmpul de bătaie. Focul luptei însuflețea încă privirile sale, și sub forma unui paloș, un meteor palid lumina drumul în întuneric.

Vântul îi sufla spada; el era lipsit de brațul care trebuia să apuce cureaua. Cunoseci umbra prietenului meu; merse câtva timp în fața mea cu un aer trist, și de multe ori vântul depărta și apropia membrele sale: dar era tot imaginea lui Curach.

„Cum se întâmplă ca Ossian să moțăie?“ zise el aplecându-se spre mine, înclinat pe norul său. Luptătorii din Morven trebuiesc să se odihnească, când pericolul rotește întunericul în jurul lor“ La aceste vorbe el apucă vârful pinului Moruth, și îl scutură depărtându-se. La zgomotul frunzelor, mă deșteptai, și aprinsei focul în trunchiul stejarului uscat. Războinicii detașați armatei lui

Colmar zăriră lumina flacărei și se retraseră. Chemai pe Suloicha : acest erou străbătea malurile Moruthului el a recunoscut forțele dușmanului.

Dargo fu adus în insula verde unde se odihnesc strămoșii săi, la umbra unui stejar îndoit de vreme, și ale cărei ramuri sburătoare sunt întrebuintate la frecatul pietrelor cenușii cari își îndreaptă capul sub frunzișul său. Barzi cântară laude lui Dargo, și se văzură în cer fantomele părinților săi aplecându-se, visând, pe norul lor de ceață.

Ochi lor păreau înroșiți de lăcrămi ; plângeau căderea următorului lor. Străbat în liniște cu Suloicha râul Moruth, Auzim pe fii Lodei chemând de 3 ori spiritele pe care le adoră trmurând. Auzim strigătele lor răspândindu-se în jurul sălei lor de piatră. „Rostogoliți-vă, ziceau ei, vaporii iui Lano, cari răspândesc moartea ; rostogoliți colinele voastre de un roșu închis pe înălțimea dușmanilor. Loda scoboară în visurile lor, întovărășită de teamă; apari înaintea lor sub forma ta impunătoare; împrăștie în jur focurile luminei tale, și să se audă tunetul ce-ți urmează mersul. Rostogoliți-vă, vaporii

lui Lano, înjurul dușmanilor ; Loda, scoboară în visurile lor, întovărășit de spaimă“.

Bătrânii (druizi) nu-și păstrară liniștea în timpul țipetelor copiilor din Loda. Ei cheamă și nu strigară zadarnic : „prieteni lui Dargo îi auziră în treacăt, îmbrăcați în meteori, pe aripa aprinsă a vânturilor ; ei vin și străluciră în intervale în jurul fiului lui Dargo.

Adesea străini fugeau la vederea acestui semn.

După cum cerbul, fugind de iarba colinelor care rostogolește în jurul lui flacărele sale scânteietoare, se refugiază în valea ascunsă unde se întinde pădurea ce o locuște, tot astfel și străini au dispărut adesea la vederea pericolului ce amenință din partea străbunilor lui Dargo. Dar nici o nenorocire nu sperie pe șeful din Morven, liniștit în locul acestor eroi înspăimântați.

Admirând aceste jocuri, văzurăm pe fiul lui Dargo deoparte. Câteodată, adâncit în visare, el se apleacă pe lancea sa, câteodată se înfurie cu un aer amenințător. Gândurile bătăiei și durerea aprindeau rând pe rând sufletul său.

Văzurăm deasemenea venind umbra tatălui său.

Se înclină cu tristețe pe un nor întunecos ce umbrea luna, semănă unui bătrân și trist locuitor al stâncei, ce se gândește la alte lumi. Pieptănătura sa înflăcărată sboară în voia vânturilor, și se aud suspinele lui, astfel ca și adierea trecând prin pipirigul din Lego, pe când umbrele morților lipsite de partea lor de glorie îi străbat țărnul sub forma unei triste cețe.

Scutul lui Fingal a răsunat; stâncile colinelor îi răspund. Cerbii tresar și se scoală din culcușul lor muschios. Pasărilor speriate își fâlfâie aripele în umbra deșertului. Lupul, călătorul nopței, se oprește în mijlocul câmpului de carne unde își caută prada.

Aleargă urlând ascunzându-și în locul său de adămăre furia-foamei. Copii ai pădurii ocolii întâlnirea sa.

Indreptarăm pașii spre Fingal. Suloicha privea din stelele palide. S'au retras din partea răsăritului. Piciorul său lovi corpul unuia din șefii lui Dargo. Era înclinat flancului unei stânce cenușii. Capul său însângerat se odihnea pe o jumătate de spadă.

„Pentruce, zise el Suloicha, pentru ce pașii tăi rătăcitori turbură somnul viteazului ce nu mai e în stare să ridice lancea? Pentru ce ai gonit, ca un vânt al deșertului, visul ce mă furase? Vedeam pe amabila Roscana; sufletul meu ar fi sburat cu raza iubirei mele.

Pentru ce ai chemat-o?

— Această rază a dragostei tale, zise Suloicha această Roscana, cine era ea? Ochii săi seamănă stelelor ce strălucesc peste un val al dimineții?

Vocea sa era armonioasă ca harpa lui Ullin? Pașii săi aveau dulceața zefirului care apleacă ușor verdeața abea apărută? Înfațișarea sa avea mărirea lunei când, în nopțile liniștite, lunecă de la un nor la altul? O găsești tu, ca lebăda, purtată pe inima valului, dulce în durere cu toate că-i singuratecă?

Da, tu ai găsit-o cum am descris-o, și această Roscana a fost a mea. Străinule, ce ai făcut din inbitul meu?

Am găsit această frumoasă pe sufletul unui val. Plutea pe această luntre ușoară către caverna unei insule îndepărtate; aco-

lo, zicea ea, va veni un șef de a lui Morven să o înveselească ; dar el numai veni.

Ațâțai dragostea sa, și o invitai să mă urmeze în câmpia Iuna. Ea îmi spuse să aștept să mai treacă 3 luni.

„Saloicha, zise ea, poate se va întoarce“. Dar, sfârșită de durere după a treia lună, ea căzu, ca și bradul verde din Iuna uscat în tinerețea sa, când vântul nordului i-a rupt ramurile.

„Ridicai mormântul său pe țărmul insulei sub două pietre cenușii. Nu departe de ele, un arbore își întinde frunzișul negru, din isvor țâșnește deasupra stâncei acoperită de ederă, și scaldă piciorul copacului de doliu. Acolo se odihnește Roscana, acolo marinarul, când oprește corabia sa în vre-o noapte furtunoasă, vede umbra-i încântătoare, îmbrăcată cu albul negurilor de munte. „Tu ești, frumoasă, o Roscană, zise el ! Norul din care e formată rochia ta e mai frumos de cât pânzele mele !“ Astfel o văzui în vis.

Pentru ce a fost dat sufletului meu să se adâncească în sânul acestei dulci lumini ? Revino în visurile mele, o Roscana ; dă-mi

lumina ta bine-făcătoare, căci totul e întunecos în jurul meu !...

— Șef din Iuna, tu ai ridicat mormântul iubitei mele. Dacă nici o iarbă a munților nu-ți poate vindeca rănille, o'ătra ta cenușie și numele tău se vor ridica peste Morven.

„Roscana, ai plâns tu de dorul meu ? Tânăr arbor din Moiura, ramurile tale verzi sunt vestejite ? Răsboașele lui Fingal m'au chemat. Am trimis unul din prietenii mei, dar nu l-am mai văzut nici pe el nici luntrea lui. Dimineața, cele dintâi priviri ale mele îmbrățișează mările, seara, ultima mea aruncătură de ochiu rătăcește pe valuri. Noaptea, capul meu se pleca pe stâncă ; dar n'am mai văzut pe Roscana de cât în visurile mele.

„Șef din Iuna... dar tu numai răspunzi. Văd, la razele lunii, paliditatea ce-ți acoperă obrazul. Ochii tăi sunt flăcări stinse. Prietenul Roscanei mele, vreau să-ți ridic un mormânt !“

Ca și sgomotul unui stejar care cade în pacea nopței, și a cărei cădere sdruncină pădurile și stâncile, scutul lui Fingal răsună pentru a doua oară. Cheamă luptătorii.

Alergau : trecea pe lângă mormântul lui Curach.

Cine plânge în tăcere pe iarbă, fără a da ascultare sunetului scutului lui Fingal, și nici zorilor ce albeșe ?

Este Cossagalla. El n'a mai găsit stăpânul în locuința sa. Cu urechea ridicată, dogul credincios a șezut pe stâncă; a respirat vântul tuturor punctelor de pe cer; a întors nările sale spre toate adierile ce mișcau iarba : dar stăpânul său nu mai venea.

Nici o frunză nu se desprinde de pe arbori, nici o pasăre nu mișcă sburând aera pădurei, fără să fie observată de Cassagalla, dar Curach nu se mai vede ! Câinele pleacă să încerce câmpul de bătaie ; găsește, la marginea unui râu, mâna stăpânului său înmuiată toată în sânge. O aduse urlând, și vine să se culce pe mormântul lui Curach. El e întins pe piatră, cu gâtul aplecat pe tristul rest.

Il văd în treacăt, ochii mei se umple de lacrimi; îmi iubesc pe Oscar câinele său credincios, și mă reazăm un moment de lance, cu sufletul plin de durere. Cu toate acestea lupta mă chiamă. Mă încerc să iau cu mine

pe Cossagala; dar refuză să mă urmeze. El scoate trei urlete și moare. Ah! Ești recolta și pământul, Cassagala! nu mai ai viață! Pentru ce vederea mi s'a întunecat de lacrimi? Curajul meu scade... dar sunetul spadei îl deșteptă. Iată eroii Morvenului adunați în jurul lui Fingal!... După cum se văd razele soarelui străbătând de numeroase lumini părțile vre unui nor ploios, tot astfel lăncile din Morven și Inisfail se ridică cu miile înaintea fiului lui Comhal.

Curach nu mai este, Mii de eroi privesc pe Fingal în tăcere. Cui va încredința el comanda luptei? Fergus stă mai la spate: lancea îi e în mână; privirea-i pare distrată, dar el visează la gloria sa. Și nădejdea face să-i tremure inima, sufletu-i își amintește toate amintirile luptelor trecute. Sângele curge ca focul în toate vinele sale. Ochii săi seamănă cu două stele ce străbat norul când noaptea doarme și când vânturile s'au retras în deșart. El privește de departe obrazul liniștit al șefului din Morven.

„Unde este, zise Fingal, vuetul care odinioară, pe aripele sale sgomotoase, înfrunta drumurile pericolului? Lancea ta, fiul meu,

nu era un joc gingaș în mâinile unui copil slab ! Ea răsturna eroii pe câmpul de bătaie ca pe scafeți. Văd de aici ferul său scânteind stirbit tot de loviturile luptei..

Fii astăzi cel dintâiu în pericol ca și în glorie !

Tatăl tău va sta lângă tine pe stânci; fie ca și vulturul printre păsările ierbei, fiu a Morvenului, întindeți aripele puternice ! Spune celor tari să se încline în fața ta; dar leagă rănilor celui slab ! Renumele eroului crește pe când războinicii fricoși cad sub lovituri, și, dacă lancea sa e atinsă de sângele unui dușman umilit, barzii să nu-i pue numele în cântecele lor, și eroi se întorc când umbrele lor fără onoare se ridică spre palatele aeriene. O Fergus, cruță pe cel ce se supune; dar când cel puternic rezistă, brațul tău să fie fulger !... Vocea mea, din înaltul ierburilor, va ațâța flacăra ta sfâșietoare. Colmul înaintează cu luptătorii săi, ca și o furtună, rostogolindu-se în întuneric, să zdruncine oceanul și toate insulele, și ridică valuri spumegânde, ca munți de zăpadă. Un vânător bătrân aude mersul soldaților, în timp ce el se ridică în vale îm-

brită de păduri, la picioarele unei stânci. pe patul de muschiu unde a dormit căprioara.

Ascultă : „Poate este, zise el, sgomotul surd al tunetului ce bombăne pe iarba îndepărtată; dar nu văd de loc lumina. Sau poate, furtuna oceanului. Vreau să mă ridic pe marginea stâncoasă a mării și a admira spectacolul.“ Ajunse în vârf; dar albastrul mărilor e liniștit. Soarele se ridică pe jumătate pe înălțimea răsăritului, razele sale, trecând printr'o ploaie caldă, aurește de reflecte roșii barba vânătorului, care, rezemat de lancea sa, ascultă sgomotul ce se mărește.

El vede armata lui Colmal. „Nu voiu merge nici odată, zise el, în ajutorul Morvenului? Nu are trebuință de stime, luptător al vechilor războinici! Poți să aștepti pe stâncea ta sfârșitul luptei.“

Luptătorii lui Fingal sunt numeroși, înaintează cu mândrie: Fergus, fierbând de mânie, merge în capul lor, ca și o umbră a deșertului, trecând peste iarba tremurândă, apucă crângurile verzi și le răstoarnă jucându-se, cum un copil rupe

florile cu bagheta sa ușoară. Vocea lui Fergus seamănă cu sgomotul tunetului. Lumină țâșnește din ochii săi, și părul său zboară ca un meteor. Eroii dușmani îl zăresc și tremură. Războinicii ce-l urmează sunt ca și o grămadă de nori unde se odihnește fulgerul.

Armatele se întâlnesc; ciocnirea lor clatină țărmurile Moruthului; sunetul scutului, zăngănitul lăncilor și vocea barzilor, se ridică în aer. Balenele tremură pe valurile lor; căprioarele se retrag în cealaltă parte a deșertului, păsările fug cu sgomot pe munți, unde cad de spaimă. Ficele arcului, fetele care vânează cu mâinile de ivoriu, sunt adormite pe colinele lor umbroase, ele aud zgomotul ce-l fac oaspeții pădurilor trecând pe deasupra colibelor lor peste brazi; pericolul apare în visurile lor. Pun voalurile pe cap și tremură pentru eroi. Vai! voi nu tremurați zadarnic frumoaselor din Moruth! Mulți dintre eroii voștri au fost răsturnați și nu vor mai urmări căprioarele. Iarba din Moruth e udată de mii de râuri de sânge; mii arbori mari o împrăștie din ramurile lor. Eroii sunt întinși,

ca crângurile răsturnate de trăsnet, ramurile lor verzi mișcă capetele lor slabe după voia tuturor vânturilor.

Doi vulturi se ridică din două stânci opuse și luptă pe flancul întunecos al unui nor unde se întâlnesc. Vântul îi poartă dintr'o parte fâlfâirea aripilor lor. Acești, vulturi sunt Fergus și Colmul. Lupta șefilor e lungă și îngrozitoare, dar victoria domnește nehotărâtă. Un fiu al Lodei ridică în sfârșit lancea sa în intervalul ce îi se pară. „Pentru, ce zise el, vulturul nu-și astâmpără foamea din moștenitorul lui Fingal?

— Mori tu însu-ți, dar pentru a satisface un vultur, zise Fingal, ridicând cu repeziciune paloșul său omorâtor. Capul său, fixat în cască, căzu murmurând la pământ și roși, trecând albastru spadei sale. Corpul stă în picioare, susținut de lancea sa înfiptă în pământ. Fingal, pericolul fiului său, scoase pe jumătate sabia sa, dar fără să-și părăsească locul. „Pentru ce opri-voi pe tânărul erou de le renumele său? Pentru ce întrista-voi în nou pe scama lui Fergus? Nu, lumina primei mele dragoste, obrazul tău să nu se întristeze: fiul nostru va fi învingător fără mi-

ne!“ O umbră o timpurilor vechi trece pe vântul care o poartă. Ea vede cu admirație lupta acestor doi voinici. Se asemănau, zise ea, eroilor ce nu mai sunt!“ Ea scoboară din carul vânturilor, toată învăluită în nor, și se oprește pe iarba să admire lupta eroilor.

Ceata să ascunde pe Fergus ochilor lui Fingal, și cea mai mare parte din războinici nu mai zăriră pe șeful lor. Fingal tremură pentru eroul său.

Fuge îngrozit ca și mistrețul din Gormal, pe când, rătăcind pe iarba spre a-și căuta hrana, el vede urmele vânătorului întoarse spre puii săi: stâncele aud vocea sa și tremură. Astfel vocea lui Fingal sdruncină stâncile Moruthului, și bardul își trimise spre el accentele sale, asemănătoare cu mugetul torentului munților. Luptătorii Morvenului simțiră renăscând curajul lor, ca și focul aproape să se stângă pe iarba Sara, când vânătorul îl aprinde cu lancea, și când toate vânturile s'au deșteptat; el aruncă flacăările sale din colină în colină; se văd ridicându-se în aer coloanele sale de fum cu sgomotul tunetului. Umbrele se făcu în nori și străbate flacăra sa întunecoasă. Capra aude scăpă-

rând de departe. Ea se gândește la puiul său ce l-a lăsat în culcușul său muschios. O lacrimă mare se rostogolește din ochii săi; ea fugе să-l pue la adăpost.

Războinicii lui Colmul luară fuga sau fură bătăuți.

Ii urmărirăm pe malul râului Moruth. Colmul, rănit, ședea pe un loc, astfel ca o stâncă roasă de valuri, de care se teme marinarul, trecând, spre a nu cădea pe capul său, toată că pare a sfida încă furtuna. El văzu venind pe Fingal și apucă lancea cu bucurie. Dar Fingal văzu curgând sângele său, și nu vroi să se folosească de paloș.

Se retrase trist în urma luptătorilor săi.

El merse cu pași domoli pe Moruth. De trei ori el încercă să se suie și să taie vârful său, de trei ori fu înșelat de forțele sale. Apucă, spre a se susține un scai uscat; scaiul se rupe. El cade în râu, al cărui mal răsună ca și cum stâncile se rostogolesc cu fardurile lor, cum tremură vallea cu toate turmele lor. Alergarăm în ajutorul șefului, dar el era palid, și întunericul morții semăna în juru-i o noapte fără lună și fără stele.

„Ești învins, zise Fingal suspinând, ești tu

învins, tu care în această zi ai desfășurat atâta putere?

Cât de ticăloasă-i viața luptătorului! El iese de dimineată presară câmpia de morți, și seara prietenii săi primesc corpul lui înghețat. Bătrâna mamă și soția-i dragă pregătesc serbarea în jurul stegarului înflăcărat, din timp în timp ascultă dacă vin. Aud sgomot; luna le arată o mulțime care se apropie. „Vine“, zice elle repezindu-se cu bucurie să-i primească; dar ele întâmpină sicriul său!

Viața luptătorului e o zi de iarnă, scurtă și întunecoasă. Urmele luminoase ce ea le răspândește pe iarbă sunt în mic număr. Fergus, zise luptătorilor lui Colnus să-i ia capul. Spune-le de asemenea să vie astăseară să ia parte la serbarea lui Fingal.

Colmul auzi pe Fingal și îi întinse mâna, în timp ce câte-va cuvinte îi tremurau pe buze.

„Fergus, zicea el ia acest scut; Fingal șef al eroilor primește acest baston magic. Sufletul meu se ridică, pe aripa meteorului, spre locuința celor buni și bravi. Corpul meu

să fie așezat între ale părinților mei! Să ne odihnim împreună în insula verde!”

Ne-am dus la serbare: descoperirăm un bătrân ce înainta printre arbori. Era slăbul vânător al stâncei acela ce a tremurat pentru eroi din Morveu.

De trei ori el a încercat să învârtească lancea ce-i servea de sprijin, și de trei ori a suspinat.

El simțea mâna sa slăbită de bătrânețe, și cu pletele-i albite de vreme, își ștergea lacrimile ce-i întunecase vederea. Dar, când pericolul lui Morven a devenit mai mare, el se simți întinerit și uită toate gândurile bătrânești. Venea în ajutorul nostru. Apropinându-se, văzu că bătălia s'a sfârșit și murmurând un câtec bătrânesc de război, se întorcea în pădurea sa. Haina-i veche cădea în trepte. Scutul său ras de vreme, și barba sa albă, îi acopereau pieptul.

„Dă această haină săracului, zise Fingal, și spune-i să vie la serbarea mea.

— Primesc, zise el haina ce mi-i dată de Fingal; dar nu pot lua parte la serbările lui.“

Fingal recunoscă vocea lui Lugar și do-

gul credincios al crainicului său. Alergă să-l sărute cu bucuria ce-i oferea în totdeauna prezența lui; dar el ordonă, războinicilor săi să rămână în urmă, spre a cruța bătrânului umilința de a roși.

„Șef din Moialli, zise el, unde ai locuit atâta vreme? Mă bucur văzând prietenul tinereții mele. Tu îmi dădeai altădată, pe iarba din Drimcola, sute de vaci frumoase cu vițeii lor. Mai alăturai 20 de cai îmblânziți și 5 corăbii împodobite cu toate pânzele lor.

Lugar, îți voi face astăzi, aceleași daruri.

Nici odată Fingal nu uita o faptă generoasă.

— Nu sunt Lugar, răspunse vânătorul. Aș fi voit mai bine să mor fără a avea un prieten spre a mă întinde în strâmta-mi locuință și de cât să primesc o binefacere ce mi se datorește decât lui.

— Tie ți se datorește, și ți-le voi uita; dar înainte vei prelungi cu cinci zile serbarea din Selma.

Șapte războnici iluștri, te vor conduce în urmă la locuința ta. Vor stă în Moialli spre a-ți netezi cărarea înaintea pașilor tăi bătrâni“.

Fingal luă bătrânul de mână. Noi continuăm drumul cu războinici lui Colmul. Întâlnirăm în cale o piatră cenușie și Lugar ne spuse cuvintele păci.

„Pentru ce zise el, cei ce se duc împreună la serbare se vor întâlni încă pe câmpul de luptă? Pentru ce sgomotul certelor va fi încă auzit printre aceia cari, în anii trecuți, au luptat împreună; printre descendenții aceluia care, acum, călăresc prin mări, ținându-se de mână și cari nu mai găsesc niciodată durerea decât la vederea luptelor posterității lor?

Ridicați această piatră cenușie, fică a stânței, pe iarba lui Moruth. Ea va fi observată de copii acelor ce vin. Ei vor întreba pe bătrânii luptători ceea ce înseamnă. „Duceți-mă aproape de ea“ le vor spune el. Merg lângă el cu un pas încet egal. O lance boantă îi atârnă în mână; și câinele său, orb, îi întovărășește pași. Seara e liniștită; pădurile răsună de cântecele păsărilor; colina lăunaie de vocea căprioarelor, dar bătrânul nu le aude.

Soarele scânteiază în apus; trimite împunătoare razele sale fugitive, ce reflectă pă-

rul său alb și rar. Ea atârnă în fața lui, separată de două inele, ca și a mea; și pe când el merge încet, ea sboară în jurul lanței sale boante. A ajuns în locul arătat; a atins piatra cu bucurie.

„E piatra lui Moruth, strigă el. Aci, zise el odihnindu-și spatele obosit, aci s'au adunat părinți voștri, mâinile lor unite au ridicat acest monument. Nu uitați o copiii mei, pacea jurată între părinții voștri. Amintiți-vă de ea privind piatra lui Moruth. O piatră! vorbește anilor ce trec îndărătul soarelui, și care, de mai multe secole, nu vor mai veni să asculte vocea ta timpurie. Spune-le, spune copiilor ce te vor admira, că în acest loc am isprăvit lupta. Semn de pace ridicat pe Moruth, muschiul vremii te acoperă; că nici odată o mână dușmană un vânt furtunos, să nu se apropie de tine, cât timp va dura iarba întunecoasă a lui Moruth, cât timp va curge râul acesta întunecos !“

Petrecurăm noaptea la banchet. Dimineața, soldații lui Colmul se retraseră. Barzii cântară imnul funebru șefului lor, întovărășiți de harpa Morvenului. Brațul tău a

fost puternic, o Colmul, și nimic nu măsură curajul tău. De multe ori te-am văzut, sub forma unui nor întunecos mărit de ceața oceanului, platînd deasupra câmpului renumelui tău! Dar acum nu te mai văd, cu toate că în intervale aud vântul, care-l trimiți, să sufle în podoaba cenușie a bradului lui Moruth. Il aud, când stau jos, ca acum, sub forma de umbră, în timpul când seara adună umbrele sale, ascult murmurul râului ce trece.

O râule! cântecul tău din noapte e atât de dulce; e dulce, **sgomotul pe care-l faci** urmînd tainele tale! Dar e târziu; trebuie ca bardul să se retragă spre a nu se expune furtunei din noapte.

Acuma strig, dar fără alt prieten care să-mi răspundă decât ecoul stîncei și vocea torentului! Fingal e cu părinții săi; Oscar nu mai este; Evir Allin e în norul său, și vocea Malvinei e liniștită!

O bunicii mei, când voi fi printre voi?

Prietenii mei când voi veni să vă înveselesc? Când se vor isprăvi zilele monotone, lungile nopți ale existenței mele, însemnate de întâmplări atât de diferite?

Prietenii mei s'au depărtat, memoria lor e pe jumătate perdută, ca și pietrele ce formează mormintele și locul odhinei lor e singuratec !...

Dar bardul nu e singurul expus la astfel de schimbări, Lugar, tu ai avut partea ta. Am văzut eroi adunați la serbările tale. Flacăările lumânărilor tale erau numeroase, e bogăția domnea pe mesele tale. Palatul tău, astăzi friguros și înform ruină de dărămături, era atunci adăpostul plăcerilor.

Astfel am văzut locuința lui Lugar. Dar, tot astfel după cum vara dă loc altor anotimpuri, în cursul anilor, Lugar, rătăcind cu soția, deveni prada sărăciei.

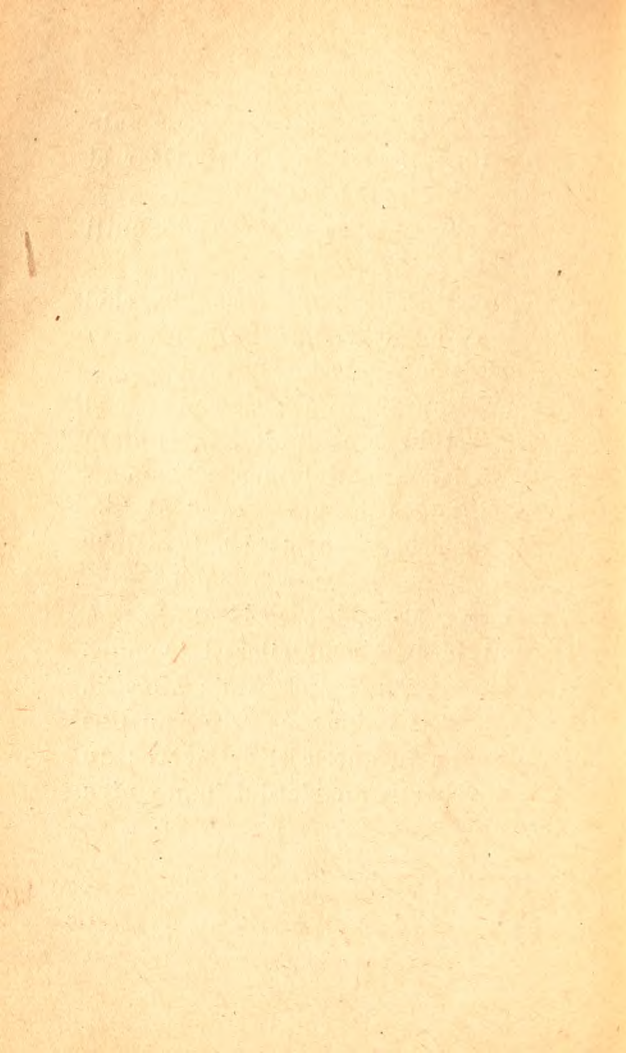
Treceau prin valea lui Moiallui; locuința sa era goală. Tânărul cerb păștea pe acoperișul său acoperit de muschiu, în dreptul unde era căzut în sala eroilor. Cucuveaua își acoperea capul cu ramuri de ederă care împodobiau zidurile și pasări mari sburau deasupra lor. Animalele sălbatece își răcoreau coastele lor în râul ce curgea în fața porți, și păreau că se gândesc asupra destinului lui Lugar.

Copii ai munților, ați văzut, pe Lugar ?

Ah! sunteți veseli, pentru că săgețile sale nu vor mai turbura odihna voastră. Dar și voi veți cădea într-o zi ca și el Tovarășii voștri vă vor căuta în văile pe unde obișnuiți să vă plimbați.

Voii copii, veți scutura capetele lor, căci nu vor ști în ce locuri vă găsiți. O viață trecătoare, variază ca anotimpurile! Fu o vreme când surâdeau în vara vieți când ca și tine, fiu măreț al Moruthului, înfruntam furtuna iernei. „Frunzișul meu, ziceam atunci, va fi întotdeauna verde ca și al tău, și ramurile mele vor înflori în bătrânețe!”

Dar acum brațele-mi uscate sunt despuiate de frunze, și pletele mele albite ca ale tale sunt jucăria vânturilor și tremură la fiecare adiere. Pin majestos din Moruth, am văzut zile mai frumoase; care s'au dus pe aripele lor de întuneric și de tăcere; au adiat prin iarbă și s'au pierdut în noaptea pustiului.

CARTHON

Clessamor, fiul lui Thaddu și fratele Mornei, mama lui Fingal, fu aruncat de o furtună la Balclutha, oraș pe malurile Clydului, care aparținea unei colonii de Bretoni.

Reuthamir, cel mai bogat din oraș, îl primi la el și-i dădu în căsătorie pe Moina, singura sa fiică. Un Breton, numit Reuda, amorezat de Moina, insultă pe Clessamor.

Cei doi rivali să bătură. Reuda fu omorât. Dar Bretonii forțară pe Clessamor să fugă în Morven lângă Comhal, tatăl lui Fingal.

Moina născu un fiu și muri cu puțin timp în urmă.

Reuthamir, numi pe copil Carthon, adică *murmurul valurilor*, în memoria furtunii, care aruncase pe Clessamor la Balclutha.

Carthon avea trei ani, când Comhal, într'un războiu contra Bretonilor, arse Balclutha. Carthon fu scăpat de măcel.

Doiça fugi cu el într'o provincie din Marea Bretanie.

Când se făcu mai mare, se hotărâ să răsbune menorocirile patriei, asupra urmaşilor lui Comhal şi veni, în fruntea unei mici armate de Bretoni, să atace pe Fingal.

Iată de unde începe acţiunea poemului. Clessamor este în numărul luptătorilor lui Fingal, Carthon, fiul său, este în fruntea Bretonilor şi se baţ unul contra altuia.

*

Lumină a timpului trecut, glorie a eroilor morţi, veniţi în cântecele mele!

Murmurul pâraelor tale, o, Lorja îmi aminteşte trecutul.

Foşnetul pădurilor, o, Germiallat, e dulce ca murmurul a o sută de harpe.

Malvina, vezi tu stâncea asta încununată cu ierburi?

Trei pini, i se leagănă pe fruncea tăcută şi la piciorul ei se întinde o vale verde.

Acolo, duceşte floarea muntelui; îşi leagă-

nă petalele în bătaia Zefirului ; acolo creștea trestia, și acolo, cât de trist e foșnetul frunzelor.

Două pietre, pe jumătate îngropate în pământ, își arată frunțile acoperite cu mușchiu ; căprioara muntelui a fugit de fantoma care păzește locul acesta sacru.

Dar războinici vestiți, o, Malvina, dorm în valea asta...

Lumină a timpului trecut, glorie a eroilor morți, veniți în cântecele mele !...

*

Cine este acela, care vine din pământul străinilor, înconjurat de mii de războinici ?

Stindardul Morvenului, flutură în bătaia vântului, în fruntea armatei ; pare îmbrăcat într'o lumină liniștită, ca o rază de soare ce lucește printre nori, peste tăcuta vale a Conei.

Este fiul lui Comhal, este Fingal, șeful ilustru prin atâtea vitejii !

Își privește colinele cu bucurie ; ordonă barzilor să cânte și mii de voci îi formează concertul.

„Locuitori ai pământurilor străine, ați

fugit în câmpiile voastre. Regele Lumii¹⁾, în palatul său, arde de înfrângerea războinicilor; privește în juru-i înfuriat și își strânge spada.

„Copii ai pământurilor străine, ați fugit din fața noastră“.

Așa cântau barzii, când au ajuns în palatul Selma.

Și au aprins mij de torte, pe care le cucărise Fingal dela dușman. Serbatarea fu magnifică și noaptea fu petrecută în veselie.

„Unde este Clessamor? zise Fingal; unde e prietenul credincios al tatălui meu, unde s'a dus acum, când e ziua serbărei mele?“

„Trist și singuratic, el își trece viața în valea Lora.“

„Dar, nu, l-am zărit, coboară colina, ca armăsarul ce-și simte tovarășii în câmpie, și fuge fluturându-și coama strălucitoare.“

„Salut, o, Clessamor; de ce-ai stat atât timp departe de Selma?“

— „Fingal s'a întors triumfător? răspunse Clessamor.“

1) Impăratul Romanilor.

„Așa se întorcea Comhal din luptele tinereții sale.

„Adesea am trecut torentul Carun, de am atacat pe străini, ni se scăldau spadele în sânge și regii lumii le plângeau înfrângerea.

„Dar, la ce bun, să ne mai amintim luptele tinereții ?

„Anii mi-au albit părul ; mâna nu mai știe să curbeze arcul și nu mai pot ridica lăncile grele.

„Ah ! s'a dus vremea când mă înfioram de bucurie, la vederea frumoasei străine Moina !“

— „Povestește-ne, îi zice Fingal, aventurile tinereții tale ; tristețea îți întunecă sufletul, cum întunecă un nor lumina soarelui.

„Singur, pe malurile Lorei, nu rostogolești decât gânduri negre.

„Spune-ne, ce dureri, ți-au ofilit odinioară zilele frumoase“.

Clessamor vorbi astfel :

— „Era pace ; am sosit la Balclutha. Vântul îmi umfla pânzele și valurile Cluthei îmi primiră corabia împinsă de furtună.

„Am stat trei zile în palatul lui Reuthamir, unde m'am amoretat de frumusețea fiicei sale.

„Rând pe rând s'a transmis cupa prieteniei, și eroul cu pletele albe îmi dădu pe frumoasa Moina.

„Sânii acestei fecioare erau albi ca spuma valurilor ; îi luceau ochii, cum iucese stelele nopții ; pletele îi erau mai negre decât pana cortului ; sufletul îi era generos și iubitor : am iubit nebunește pe Moina și inima îmi plutia în bucurie.

„Un șef străin, înnamorat de frumoasa Moina, sosește la palatul lui Reuthamir. Neapărat, mi-a vorbit obraznic.

— „Unde este puternicul Comhal, îmi zicea el, unde este războinicul acesta, care nu se mai odihnește?

„Da, Clessamor e îndrăzneț, pentru că vine Comhal la Balclutha în fruntea armatei“.

— „Află, îi spun eu, că-mi arde sufletul prin propriul său foc ; sunt îndrăzneț, deși

sunt înconjurat de mii de dușmani, deși sunt fără șefii eroilor.

„Străine, vorbești cu îndrăzneală pentru că Clessamor e singur; dar nu uita: am spadă, care dorește sânge.

„Nu mai vorbi de Comhal, copil al Cluthei!“

„Mândria șefului se aprinse; ne-am luptat și l'am omorât.

„Măsurile Cluthei răsunară de ecoul căderii lui.

„In curând mă înconjoară mii de lănci; am luptat încă și am reușit să mă întorc pe malul Cluthei.

„Pânzele mele, împinse de un vânt favorabil, albină orizontul, și sburau corăbiile, ca săgeata, peste valurile dușmane.

„Moina, apăru pe coastă; plângea; pletele negre îi fluturau în bătaia vântului; i-am auzit plânsetele; am vrut să mă întorc s'o iau, dar vântul de est îmi călăuzia corabia.

„De-atunci n'am mai văzut Clutha, n'am mai văzut pe frumoasa Moina; a murit în zidurile Balcluthei.

„I-am văzut fantoma.

„Am recunoscut-o alunecând pe valurile murmurătoare ale Lorei ; era tristă și un adânc întuneric îi încununa fruntea“.

— „Cântați pe frumoasa Mjâina, zise Fingal, barzilor.

„Cântecele voastre s'o aducă la noi, să se odihnească lângă fetele Morvenului, cari au fost podoaba timpurilor trecute și amorul vechilor eroi.

„Eu însumi am văzut orașul Balclutha, dar fusese părăsit.

„Flacăra îi distrusese casele, nu se mai auziau oamenii vorbind și fluviul, care-l scăldase își schimbase cursul prin prăbușirea zidurilor.

Pretutindeni, ierburi sălbatice își legănav frunzelle și mușchiul tremura în adierea zefirului.

„Animalele sălbatice trăiau în casele oamenilor și rătăceau printre ruini și printre naltele ierburi ce sfredeliau pietrele.

„E pustiu palatul Moinei !

„Barzi, cântați imnurile funerare și plângeți soarta străinilor: un latu făcut de cât să cadă cu câteva zile înaintea noastră, că și noi, în curând, va trebui să cădem...

„De ce să clădești palate, sărmane om ?...

„Atât de repede e fluviul ce te duce în mormânt !...

„Astăzi, admiri câmpiile din superbe turnuri... ; numai câțiva ani și se va schimba cu totul....

„Furtuna pustiului va geme peste coloarele părăsite și va șuera în jurul scutului tău mâncat de rugină.

„Da, să vie, furtuna pustiului ; ne va murmura gloria în ziua funeraliilor.

„Semnele valorii mele vor rămâne în câmpul războiului și numele îmi va trăi în cântecele barzilor !...

„Cântați prieteni !...

„Goliți la rând cupa serbării !

„Să-mi răsune palatul de cântece vesele !...

„O, soare, astru puternic, dacă va trebui să te stingi într'o zi, dacă nu luminezi de cât pentru un timp, renumele lui Fingal va supraviețui luminei tale“.

Așa cânta șeful Morvenului în marea lui bucurie.

O mie de barzi îl ascultau.

Toate gândurile tale erau înfloritoare, o, Fingal !...

De ce sufletul lui Ossian n'are forța, pe care o avea al tău!

„Nimeni nu era ca tine, în lumea întreagă, o, tată, nimeni nu putea să te egaleze, rege al Morvenului.

Noaptea trecu în cântece și dimineața ne găsi veseli.

Munții își arătau frunțile cenușii...

Abia se legăna luciul auriu al mărilor, când un val înspumăt se sfărâmă de o stâncă.

Din sânul lacului, se ridică încet o ceață deasă; ia figura unui bătrân și înaintează dealungul câmpiei tăcute.

Fantoma nu merge; plutește pe o umbră fumurie; se oprește peste palatul Selma și se sfărâmă în picături de sânge.

Numai Fingal zări acest spectacol teribil; presimți moartea războinicilor săi. În tăcere, intră în palat și ia lancea.

Armura îi răsună pe piept; războinic; se adună în juru-i.

Mii de spade luminează palatul Selma.

— „Copii ai Morvenului, strigă șeful eroilor, acum să lăsăm senbările. Norul bătăliei ne întunecă zărite și moarte planează

peste ierburi. O presimțire îmi spune că se apropie dușmanul.

„Marea ne aduce pe fiii străinului. Fiecare să-și ascută lancea și să-și încingă spada. Furtuna războiului vine peste noi și în curând veți auzi mugetele morții!”

În fruntea armatei, Fingal înainta ca norul ce urmează trăsnetul; se oprește pe vârful Cona.

Fetele Morvenului plâng pentru viața iubiților; privesc marea înspăimântate, valurile înspumate le înșală ochii, le iau drept pânze îndepărtate, și le înecă plânsul.

În zorii zilei zărirăm o flotă din care se debarcau mulți războinici; șeful stă în mijlocul lor; scutul lui este presărat cu lame de aur; mersul mândru; vine spre Selma urmat de războinici.

— „Ullin, zise Fingal, du-te și cere pace străinului; spune-i că suntem puternici în lupte și că am populat cerul cu fantomele dușmanilor.

„Spune-i că războinici veniți la serbările mele sunt glorioși și că-mi duc armele străbunilor în țări îndepărtate.

„Numele nostru e cunoscut și am făcut

pe regii lumii să tremure în propriile lor palate!“

Ullin pleacă ; Fingal se reazimă în lance ; el vede dușmanul și, de departe îi strigă :

— „Mersul tău e nobil, copil al Oceanului ! Spada ta pare un foc distrugător, iar lancea, un braț care înfruntă furtuna.

„Ești frumos, tinere războinic, dar vei cădea și memoria ta se va stinge. Fiica străinului va plânge și în zadar îți va aștepta corabia, rege al Balcluthei!“

Așa cânta Fingal, când Ullin ajunse la Carthon. Iși plecă de trei ori lancea în fața lui și-i cântă imnul păcii :

— „Vino la serbarea lui Fingal, o, Carthon !... vino ca prieten sau ridică lancea războinului !

„Dar, privește mormintele din câmpiile Morvenului : sunt mormintele dușmanilor lui Fingal !“

— „Bard al Morvenului, răspunse Carthon, crezi că vorbești unui slab războinic ? Vezi tu pe fața mea paloarea morții ?

„Crezi că mă sperii, vorbindu-mi de războinicii, cari au murit ? Brațul mi-e vestit în lupte și numele meu e cunoscut în

zări depărtate. Du-te și spune lașilor să se dea învinși lui Fingal!

„Am văzut căderea Balcluthei, și am stat la o serbare lângă fiul lui Comhal, Comhal, care a incendiat palatele tatălui meu!...

„Eram copil atunci și nu știam de ce plângeau fecioarele.

„Imi plăceau coloanele de fum, ce se ridicau peste ziduri: chiar îmi plăcea văzând pe ai noștri fugind pe coline.

„Dar, când anii copilăriei s'au dus, am văzut muschiul îngroșându-se pe ruina zidurilor: suspinam cu auroșul șiș plângeam până la apusul soarelui.

„Nu mă voiu lupta niciodată, îmi ziceam eu, cu ai dușmanilor?“

„Da, bardule, mă voiu bate cu ei, că simt focul răzbunării arzându-mi sufletul!“

Războinicii lui Carthon se adună în juru-i; totdeodată își trag spadele, atrași de măcel. Șeful tremură, o lacrimă i se joacă în lungile gene; își aminteste cenușa Balcluthei și răzbunarea crește ca un incendiu; privește colina unde eroii noștri sunt așezați în ordine de bătaie. Își mișcă lancea și armata îl urmează ca un potop.

„Eu, zise Fingal, eu să atac pe Carthon?

„Să-l oprese în mijlocul drumului înainte de a-și vedea crescând gloria?

„Dar, văzându-i mormântul, ar zice barzii:

„A trebuit, să vie Fingal urmat de mii de războinici, ca să cedeze Carthon!...”

„Nu, barzi ai viitorului, nu-mi veți cerni gloria! Eroii mei îl vor ataca, iar Fingal va privi numai.

„Dacă învinge Carthon, numai atunci mă voi coborî la luptă înaintea învingătorului.

„Care din eroii mei vrea să se măsoare cu Carthon?

Cathol se ridică: e urmat de trei sute de războinici din tribul său; dar, brațul îi este prea slab contra lui Carthon: cade, și prietenii iau fuga.

Conval înaintează să răzbune moartea lui Cathol: i se rupe lancea, e culcat la pământ și înlănțuit; Carthon îi urmărește războinicii.

— „Clessamor, strigă regele Morvenului, unde ți-e lancea?

„Poți tu să vezi pe Conval înlănțuit, Conval, prietenul tău, care trăia lângă tine pe malurile Lorei? Ridică-te, prieten al tatălui

meu și fă pe copilul Balcluthei să simtă forța cămenilor din Morven“.

Clessamor se ridică, și flutură pletele cărunte, ia un scut și merge mândru contra dușmanului.

Carthon se oprește pe stânca asta înconunată cu ierburi și admiră mersul eroului.

Admiră bucuria teribilă din fața lui și forța păstrată sub pletele albe de bătrânețe.

— „Voiu ridica lancea zise el, voiu ataca pe acest bătrân cu lancea asta, care n'avu niciodată nevoie să lovească de două ori un dușman sau să-l cruț propunându-i pace?“

„Mersul îi este mândru; iar bătrânețea lui impune respect.“

„Dacă ar fi soțul Moinei, tatăl lui Carthon! Am auzit adesea vorbindu-se că el trăia pe malurile Lorei“.

Așa vorbea Carthon când Clessamor se aruncă asupra lui cu lancea ridicată.

Tânărul erou a primit lovitura cu scutul.

— „Erou cu pletele albe, îi zise el, Morvenul nu are tineri cari să vină să se lupte cu mine?“

„Tu n'ai fiu care să te apere și care să se lupte?”

„Soția ta iubită a murit sau plânge pe mormântul copiilor? Tu, ești dintre regi, și care-mi va fi gloria dacă te voi omorî?”

— „Va fi mare. Ți-ajunge cuvântul meu; am fost vestit în războaie, dar niciodată nu mi-am spus numele dușmanului; dă-te învins și vei afla totul”.

— „Asta, niciodată, reluă copilul Baloluthiei. Mai bine, du-te, că luptele nu sunt pentru tine”.

— „De ce mă insulti? zise Clessamor, lăsând să-i cadă o lacrimă. Vârsta nu-mi tremură mâna; încă mai pot ridica spada străbunilor!”

„Eu, să fug sub ochii lui Fingal?”

„Nu, tinere străin, niciodată n'am fugit. Ridică-ți lancea și lovește!”

Cei doi eroi se luptară. Carthon, oprindu-și loviturile se apăra de ale bătrânului: mereu vedea în dușman pe soțul Moinei. Sfărâmă în două lancea lui Clessamor și-i smulge spada; îl culcă la pământ și vrea să-l înlănțue, dar Clessamor își trage pumnalul și-i străpunge coastele.

Văzând pe Clessamor dezarmat, Fingal scoate un strigăt teribil; la sgomotul armelor sale, armata împietrieste; toți îl privesc.

Carthon, sigur pe sine, așteaptă pe Fingal și-l amenință. Sângele îi picură din rană; vede pe regele Morvenului alergând; dar obrajii îi sunt palizi; casca îi tremură pe cap, forțele îl părăsesc, dar privirea încă îi este amenințătoare.

Fingal vede sângele eroului și nu-l mai lovește.

„Dă-te învins, războinică, ai o rană glorioasă; renumele tău va fi nemuritor.

— Tu ești, erou vestit? răspunse Carthon cu o voce slabă; tu ești astrul, care înspăimântează pe regii lumii?

„Vai! cum nu mă pot lupta cu tine, rege al Morvenului!

„Am murit luptându-mă cu războinică de rând!..“

— „Nu, nu vei muri necunoscut, zise Fingal: te vor cânta barzii mei. Copiii viitorului vor auzi vorbindu-se de gloria ta... Vânătorul culcat pe iarbă va auzi șuerul

vântului, va privi și va vedea stâncea înroșită cu sângele tău :

„Acolo, s'a luptat regele Balcluthei !“

Bucuria încunună fața muribundului ; își da spada lui Fíngal. Barzîi cântă imnul păcii ; lupta încetează.

— „Rege al Morvenului, un mormânt străin, închide pe cel din urmă urmaș al lui Reuthamir. Sunt fiul Moinei și tatăl meu a trăit pe malurile Lorei !“

Cuvintele astea sfărâmară inima lui Clessamor ; se aruncă pe corpul fiului și plânge cu hohote.

Am plâns pe Carthon trei zile ; în a patra, tatăl său muri de durere. Amândoi, dorm, o, Malvina, în valea care se întinde dela pîciorul stâncii. O neagră fantomă le apăra mormântul.

Adesea vine și trista Moina, pe razele triste ale soarelui când apune. Vine, o, Malvina, dar nu este ca fetele Morvenului ; corpul ei are o formă stranie și în totdeauna e singură.

Și, plânge cu suorul vântului, soarta celor
BIBLIOTECA SAȘTEJANĂ îi oad, una
 câte una, în iarba mormântului.